

právní obzor

TEORETICKÝ ČASOPIS PRE OTÁZKY ŠTÁTU A PRÁVA

3

Z OBSAHU

ROČNÍK 100 | 2017

Právní pluralizmus I.

Ochrana sociálnych práv v konaní
pred Ústavným súdom Slovenskej
republiky

Platná právna úprava periodickej tlače
vo svetle zásahov zákonodarcu
a rozhodovacej praxe súdov

ÚšaP Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied, Bratislava – vydavateľ

 Wolters Kluwer – tlač a distribúcia

Právo a spotrebiteľ

Kolektívne žaloby v spotrebiteľských veciach – terra incognita v Slovenskej republike?

Povaha požadovaných nárokov, financovanie, náhrada trov konania, účinky rozhodnutia a cezhraničné uplatnenie kolektívnych práv – 2. časť¹

M a s l á k, M. *

MASLÁK, M.: Kolektívne žaloby v spotrebiteľských veciach – terra incognita v Slovenskej republike? Povaha požadovaných nárokov, financovanie, náhrada trov konania, účinky rozhodnutia a cezhraničné uplatnenie kolektívnych práv – 2. časť. Právny obzor, 100, 2017, č. 3, s. 268 – 288.

Collective actions in consumer cases – terra incognita in The Slovak Republic? The nature of the required claims, effects of decision, funding of collective actions, reimbursement of legal costs and cross-border cases – Part II. In the present paper author deals with specific questions of consumer collective redress mechanisms, especially in cases of compensatory collective redress. In each chapter it is discussed some of these issues such as the nature of the required claims (refrain from unlawful conduct, unjust enrichment, damages, financial satisfaction), effects of *res iudicata* and right to propose enforcement of decision by individual aggrieved consumer, funding of collective actions, reimbursement of legal costs and finally the possibility of the future development at EU level in this area. In The Slovak Republic it is considering about adoption of legislation that will regulates collective redress mechanism in comprehensive manner, whereas as present in The Slovak Republic it does not exist compensatory collective redress. Because of possible abusing of collective actions author proposes an appropriate system for The Slovak republic.

Key words: collective redress mechanism, damages, funding of collective action, collective action with cross-border element, *res iudicata*

1. Úvod

Predkladaný príspevok nadväzuje na príspevok v predchádzajúcom čísle, v ktorom bola rozoberaná oblasť kolektívnych mechanizmov nápravy v spotrebiteľských veciach, jeho rôzne podoby, ako aj podmienky konania o kolektívnej žalobe. V Slovenskej republike neexistuje možnosť iniciovania kolektívneho procesu s možnosťou požadovania

¹ Tento príspevok vznikol v rámci riešenia grantu APVV-14-0061 „Rozširovanie sociálnej funkcie slovenského súkromného práva pri uplatňovaní zásad európskeho práva“.

* Mgr. Marek Maslák, interný doktorand, Katedra občianskeho a obchodného práva, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave.

majetkových nárokov ako náhrada škody, bezdôvodné obohatenie, prípadne primerané finančné zadosťučinenie v peniazoch.² V Návrhu Stratégie spotrebiteľskej politiky na roky 2014–2020, ako aj v Návrhu Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka sa však uvádza, že sa plánuje prijať komplexná právna úprava v oblasti kolektívneho procesu v spotrebiteľských veciach.³ Vzhľadom na dôležitosť a náročnosť tejto problematiky je potrebné o nej diskutovať, pričom aj cieľom predkladaného príspevku je prispieť do diskusie o vhodnom nastavení systému v slovenskom prostredí. V príspevku sa tiež venujeme výkladu súčasného stavu, a to účinkom rozsudku v konaní o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach v zmysle § 306 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej ako „Civilný sporový poriadok“). Predkladaný príspevok neopomína ani možnosti vývoja problematiky kolektívnych žalôb na úrovni EÚ,⁴ keďže v dnešnej globalizovanej spoločnosti má porušenie spotrebiteľských práv podnikateľmi často aj cezhraničný rozmer. Z toho dôvodu je potrebné určiť, sudy ktorého členského štátu budú oprávnené rozhodovať v konaní o kolektívnej žalobe, a tiež podľa akého právneho poriadku.

2. Povaha a prerozdelenie požadovaných nárokov

Rozlišujeme viaceré formy kolektívnych mechanizmov nápravy, ktoré sme rozoberali v príspevku z predchádzajúceho čísla. Jedným z účelov kolektívneho procesu je očistenie trhu od konaní porušujúcich práva spotrebiteľov a do popredia sa dostáva kolektívny, ba až verejný záujem (a to najmä v prípade ochrany kolektívnych práv). Preto je tu namieste požadovať **zdržanie sa protiprávneho konania, resp. odstránenie protiprávneho stavu.**

V prípadoch kumulácie majetkových nárokov jednotlivých dotknutých spotrebiteľov, ktoré sa kolektívne uplatňujú v jednom súdnom konaní, **bude typickým nárok na náhradu škody alebo na vydanie bezdôvodného obohatenia, prípadne aj možnosť požadovať primerané finančné zadosťučinenie v peniazoch.** Pokiaľ ide o nárok na

² Ministerstvo hospodárstva SR v Návrhu Stratégie spotrebiteľskej politiky Slovenskej republiky na roky 2014–2020 deklaruje, že požadovanie majetkových nárokov je v kolektívnych sporoch v Slovenskej republike možné na základe § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa (ďalej ako „zákon o ochrane spotrebiteľa“). Návrh Stratégie spotrebiteľskej politiky Slovenskej republiky na roky 2014–2020. [online], 2014, [cit. 29. 11. 2016], s. 37 a 38. Návrh Stratégie schválený uznesením vlády SR č. 502/2014. Dostupné na internete: <<http://www.mhsr.sk/strategie-spotrebiteľskej-politiky-slovenskej-republiky-na-roky-2014---2020/137628s>> O nesprávnosti tohto záveru jednoznačne svedčí historický výklad predmetného § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa, pozri aj dôvodovú správu k zákonu č. 132/2013 Z. z., ktorým došlo k zmene § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa a rozsudok Okresného súdu Bratislava II zo dňa 20. februára 2013, sp. zn. 15C/234/2012.

³ Návrh Stratégie spotrebiteľskej politiky Slovenskej republiky na roky 2014–2020. [online], 2014, [cit. 29. 11. 2016], s. 35 až 41. Návrh Stratégie schválený uznesením vlády SR č. 502/2014. Dostupné na internete: <<http://www.mhsr.sk/strategie-spotrebiteľskej-politiky-slovenskej-republiky-na-roky-2014---2020/137628s>> a Návrh Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka. [online], 2016, [cit. 29. 11. 2016], s. 32 a 33. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/925>.

⁴ Na úrovni EÚ sú v záväznom nástroji v spotrebiteľských veciach upravené len hromadné zdržovacie žaloby prostredníctvom smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov, avšak nie hromadné žaloby s možnosťou požadovania majetkových nárokov.

náhradu škody, treba povedať, že na rozdiel od prostredia USA **európskemu priestoru je cudzie požadovať náhradu škody s represívnou funkciou**, a teda náhrada by nemala presahovať náhradu, ktorá by bola priznaná, ak by sa nárok uplatňoval prostredníctvom jednotlivých žalôb.⁵ V prípade nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia by mali byť splnené všeobecné predpoklady na vydanie bezdôvodného obohatenia.⁶ Smolík navrhuje, aby v prípadoch, keď žalovaný spôsobil členom dotknutej skupiny ujmu, ktorú nie je možné individuálne vyčíslit' vo vzťahu ku každému z nich, alebo pôjde o prípady nemajetkových újm, bola legislatívne zakotvená možnosť požadovania primeraného finančného zadosťučinenia v peniazoch, ktoré môže mať nielen reparačnú funkciu, ale aj funkciu sankčnú.⁷ Podľa nášho názoru, primerané finančné zadosťučinenie je potrebné v podmienkach slovenského právneho prostredia chápať ako satisfakciu za **imateriálnu ujmu**.⁸ Primárna funkcia primeraného finančného zadosťučinenia je satisfakčná, pričom výška tohto zadosťučinenia je determinovaná primeranosťou.⁹

Preto by sme sa skôr v prípadoch, keď nie je možné stanoviť výšku jednotlivých nárokov členov skupiny, avšak žalovaný mal z porušenia spotrebiteľského práva istý profit, priklonili k možnosti zaviazat' žalovaného na poskytnutie plnenia v prospech skupiny ako celku (plnenie môže mať formu pokuty, resp. odčerpania majetkového prospechu), pričom uvedené nevylučuje individuálne uplatňovanie nárokov jednotlivými spotrebiteľmi. **Tretí subjekt tu môže konať v kolektívnom procese vo vlastnom mene, pričom vysúdený majetkový nárok sa nedostane jednotlivým dotknutým osobám, ale bude použitý na spotrebiteľsky prospešné účely.**¹⁰ Súkromnoprávny subjekt s aktívnou legitimáciou bude súdom zaviazaný na použitie vysúdených finančných prostried-

⁵ Čl. V bod 31 odporúčania Komisie 2013/396/EÚ o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov na prikázanie zdržania sa určitého konania a na náhradu škody v členských štátoch v súvislosti s porušením práv vyplývajúcich z práva EÚ, ako aj bod 20 uznesenia Európskeho parlamentu z 2. februára 2012 o smerovaní k jednotnému európskemu prístupu v oblasti kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu. 2011/2089(INI).

⁶ V podmienkach SR § 451 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v platnom znení (ďalej ako „Občiansky zákonník“).

⁷ SMOLÍK, P. Hromadné žaloby: súčasnosť a výhľady české právnej úpravy. In Právni fórum, 2006, roč. 5, č. 11.

⁸ Porovnaj nárok na primerané finančné zadosťučinenie pri zásahu do ochrany osobnosti. Fekete v komentári k § 13 Občianskeho zákonníka uvádza: „Dotknutá osoba sa môže v prípade vzniku nemajetkovej ujmy zásahom do práva na ochranu osobnosti domáhať, aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie.“ FEKETE, I. Občiansky zákonník. Veľký komentár. I. zväzok. Všeobecná časť. § 1 – § 122. 2. vyd. Bratislava : Eurokódex, 2014, s 163. Pozri tiež komentár k § 19b Občianskeho zákonníka v časti požadovania primeraného zadosťučinenia pri neoprávnenom použití názvu právnickej osoby, resp. pri neoprávnenom zásahu do jej povesti (FEKETE, I. Občiansky zákonník. Veľký komentár. I. zväzok. Všeobecná časť. § 1 – § 122. 2. vyd. Bratislava : Eurokódex, 2014, s 200). Obdobne použitie pojmu zadosťučinenie v § 442a Občianskeho zákonníka.

⁹ K tomu pozri aj VOZÁR, J. In ŠTEVČEK, M. Občiansky zákonník I. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 84 a nasl.

¹⁰ Pozri napríklad právnu úpravu v Bulharsku, kde jedným zo spôsobov kolektívnych mechanizmov nápravy je aj takýto variant. BINEVA, V. – GOLEMINOV, T. Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union – country report Bulgaria, [online], 2008, [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/consumers/archive/redress_cons/bg-country-report-final.pdf.

kov na účely svojej činnosti, ktorá musí nevyhnutne súvisieť s ochranou spotrebiteľov, resp. v prípade žalujúceho orgánu verejnej správy budú vysúdené finančné prostriedky priznané do jej rozpočtu a použité taktiež na ochranu záujmov spotrebiteľov. Tento spôsob kolektívneho nápravného mechanizmu slúži v prvom rade prospechu trhu podobne ako zdržovacie hromadné žaloby¹¹, a až sekundárne jednotlivému spotrebiteľovi. Možno ho teda chápať ako určitý sankčný mechanizmus voči žalovanému podnikateľovi¹² (súvisí so stieraním rozdielov medzi funkciami práva verejného a práva súkromného), pričom právo domáhať sa jednotlivých nárokov v individuálnych konaniach zostane dané. Podľa nášho názoru však zatiaľ nie je vhodné zakotviť takýto spôsob kolektívneho mechanizmu nápravy na Slovensku, keďže zastávame názor, že slovenský zákonodarca by mal pri prijímaní predmetnej úpravy postupovať po častiach, počkať, ako sa budúca právna úprava kolektívnej ochrany práv (možnosť požadovať majetkové nároky v prospech dotknutej skupiny) vyvinie v praxi, a až následne, v prípade potreby aplikačnej praxe, uvažovať o ďalšom doplnení kolektívnych mechanizmov.

Pokiaľ ide o ilustráciu prípadov, v ktorých môže byť kolektívna ochrana práv spotrebiteľov využitá, možno si predstaviť situáciu, keď banka žiada pri zriadení účtu nezákonný bankový poplatok vo výške 5 eur, a teda zmluva o zriadení bankového účtu bude v tejto časti neplatná, pričom na strane banky dôjde k bezdôvodnému obohateniu.¹³ Jednotliví spotrebiteľia nebudú mať záujem domáhať sa vrátenia tohto poplatku z dôvodu jeho nízkej výšky v porovnaní s vynaložením nákladov a času pri individuálnom uplatňovaní nároku. No predstavme si: ak banka vyberie takýto nezákonný poplatok pri 100 000 klientoch, to znamená, že jej nezákonný zisk bude zodpovedať sume 500 000 eur, čo už nie je nezanedbateľná suma. Ďalšia situácia môže spočívať v tom, že banka v dôsledku chyby v systéme nesprávne účtovala poplatok za výber kartou v bankomatoch danej banky v prípade študentských účtov v období jedného mesiaca (vo výške 30 centov za každý výber). Opäť tu pôjde o bezdôvodné obohatenie na strane banky (plnenie bez právneho dôvodu), no určenie výšky individuálnych nárokov bude v porovnaní s predchádzajúcim príkladom náročnejšie, keďže niektorí študenti vybrali hotovosť z bankomatov danej banky v inkriminovaný mesiac jedenkrát, niektorí trikrát, niektorí dokonca šesťkrát a pod. Ich nároky sú však dostatočne homogénne na to, aby sa mohli prejednať v kolektívnom procese, keďže vo výroku rozsudku nemusí byť uvedená konkrétna výška celkových nárokov a v rámci výkonu rozhodnutia možno po preukázaní počtu výberov kartou v daný mesiac vymáhať konkrétnu sumu, prípadne možno uvažovať o tom, že súd uloží žalovanému zložiť do súdnej úschovy určité finančné plnenie, ktoré bude rozdelené medzi spotrebiteľov z danej skupiny po preukázaní jeho nároku a pod.; tieto spôsoby rozdelenia rozoberáme ďalej. Rovnako môžeme hovoriť o príklade telekomunikačnej spoločnosti, ktorá klientom plošne zámerne nesprávne počíta dĺžku hovorov.

¹¹ Pozri § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa a § 301 až 306 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku.

¹² K tomu pozri aj CSACH, K. Keď dvaja robia to isté... [online], 2012, [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.lexforum.cz/417>.

¹³ Úst. § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Pozri FEKETE, I. Občiansky zákonník. Veľký komentár. 2. zväzok. 2. vyd. Bratislava : Eurokódex, 2015, s. 843.

V rámci konania o kolektívnej žalobe existuje možnosť, keď súd v kolektívnom procese **nebude rozhodovať o výške nárokov, rozhodne len o ich základe, a výšku jednotlivých nárokov si budú môcť jednotliví spotrebiteľia uplatňovať v individuálnych konaniach.**¹⁴ Balarin a Tichý uvádzajú, že takýto postup by nemal byť v kolektívnom procese uprednostňovaný, a teda prednosť má byť daná postupom, ktoré zaistia úplne vyriešenie sporu. Na druhej strane je však veľký predpoklad, že po právoplatnosti medzitémneho rozsudku dôjde zo strany podnikateľa k uzavretiu dohody s mnohými spotrebiteľmi, resp. k dobrovoľnému plneniu podnikateľa.¹⁵ Rozhodnúť o základe veci je možné nielen v rámci systém *opt-in*, ale je to možné aj pri *opt-out* variante, napríklad tak, že súd v medzitémnom rozsudku určí najneskoršiu lehotu, v ktorej môžu dotknuté osoby podať individuálne žaloby; tí, ktorí nepodajú žalobu, sa môžu ďalej domáhať individuálne svojich práv, avšak už sa na nich nevzťahuje medzitémny rozsudok.¹⁶ Podľa nášho názoru by takýto modus mohol byť vhodný aj pri navrhovanej kombinácii *opt-in* a *opt-out* systému pre Slovenskú republiku, pričom *opt-out* by bol využívaný v kolektívnych sporoch, kde je majetkový nárok jednotlivých dotknutých spotrebiteľov štandardne nižší ako 200 eur. Stále však platí, že rozhodnúť len o základe veci by mal súd v kolektívnych sporoch výnimočne, keďže v týchto prípadoch by mohlo dôjsť k následnému zahlteniu súdov a kolektívny proces by až tak dôsledne nebol vyjadrením procesnej ekonomie.

Ďalej je možné, aby súd v rozsudku **určil súhrnnú výšku nároku a prikázal žalovanému, aby ju odviezol na osobitný účet,**¹⁷ pričom nakladanie s finančnými prostriedkami na ňom bude pod dohľadom súdu a žalobca bude zodpovedný za prerozdelenie vysúdeného nároku spotrebiteľom zúčastneným na konaní podľa doloženej výšky jednotlivých nárokov, v prípade nižšej vysúdenej sumy ako doložené nároky sa vysúdená suma rozdelí pomerne. Prípadne možno uvažovať o uložení povinnosti uhradiť sumu do súdnej úschovy.¹⁸ Pre prípad *opt-out* systému by sa mal nerozdelený vysúdený nárok použiť na účely ochrany spotrebiteľov všeobecne. *Opt-in* systém je výhodnejší z toho hľadiska, že súdu je pred rozhodnutím vo veci samej známa výška uplatňovaných náro-

¹⁴ Napríklad právna úprava v Holandsku. PAVILLON, CH. Public interest litigation in the Netherlands: Recent developments in the collective enforcement of consumer rights, [online], 2014, [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://ssrn.com/abstract=2539505>.

¹⁵ BALARIN, J. – TICHÝ, L. Kolektívni ochrana procesních práv v ČR: sen či skutečnost? (návrh právní úpravy a jeho odůvodnění). [online], 2013, [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kolektivni-ochrana-procesnich-prav-v-cr-sen-ci-skutecnost-navrh-pravni-upravy-a-jeho-oduvodneni>.

¹⁶ Ust. § 44 paragrafového znenia návrhu. BALARIN, J. – TICHÝ, L. Paragrafový návrh zákona o skupinovém občanském soudním řízení [online], 2013, [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kolektivni-ochrana-procesnich-prav-v-cr-sen-ci-skutecnost-navrh-pravni-upravy-a-jeho-oduv>.

¹⁷ Ust. § 45 paragrafového znenia návrhu. BALARIN, J. – TICHÝ, L. Paragrafový návrh zákona o skupinovém občanském soudním řízení [online], 2013, [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kolektivni-ochrana-procesnich-prav-v-cr-sen-ci-skutecnost-navrh-pravni-upravy-a-jeho-oduv>.

¹⁸ Pozri Návrh Stratégie spotrebiteľskej politiky Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020. [online], 2014, [cit. 1. 12. 2016], s. 41. Návrh Stratégie schválený uznesením vlády SR č. 502/2014. Dostupné na internete: <http://www.mhsr.sk/strategie-spotrebiteleskej-politiky-slovenskej-republiky-na-roky-2014---2020/137628s>.

kov, a teda predmetný systém predchádza možným komplikáciám najmä s nedostatočnou výškou požadovaného nároku. V Návrhu Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka sa uvádza, že sa zväži: „zavedenie oprávnenia orgánov dohľadu v odôvodnených prípadoch uložiť obchodníkovi v rozhodnutí o uložení administratívnoprávnej sankcie tiež povinnosť zložiť zábezpeku do notárskej úschovy ako akejsi minimálnej záruky na uspokojenie nárokov spotrebiteľov, ktorých práva boli konaním obchodníka porušené“¹⁹. Je pravdou, že kolektívne mechanizmy nápravy prinášajú prieniky medzi činnosťou správnych orgánov a činnosťou súdov, no nepovažujeme za vhodné, aby v súčasnosti v podmienkach Slovenskej republiky, keď dosiaľ nemáme dostatočné skúsenosti s kolektívnym procesom, bola daná právomoc správnych orgánov uložiť podnikateľovi povinnosť zložiť finančnú sumu ako záruku na uspokojenie nárokov spotrebiteľov *pro futuro*. Takáto možnosť správnych orgánov by vyžadovala riadnu legislatívnu úpravu následného uplatnenia práva na súde, išlo by tu o systém kolektívnej nadväznej žaloby po konštatovaní porušenia práva správnym orgánom.²⁰ Podľa nášho názoru nie je slovenské právne prostredie na takúto úpravu pripravené.²¹

3. Náhrada trov konania a financovanie kolektívnych žalôb

Vo vzťahu k náhrade trov v kolektívnom procese nenájdeme v Návrhu Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka, ako ani v Návrhu Stratégie spotrebiteľskej politiky na roky 2014 – 2020 žiadnu zmienku. Čiastočne sa tam spomína len potreba finančného zabezpečenia spotrebiteľských organizácií.²²

V členských štátoch EÚ, ktoré majú zavedený systém kolektívnych žalôb s možnosťou požadovať majetkové nároky, platí zásada „*neúspešná strana konania platí*“ (tzv. *loser pays principle*), a z toho vychádza aj čl. III bod 13 odporúčania Komisie 2013/396/EÚ o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov na príkazanie zdržania sa určitého konania a na náhradu škody v členských štátoch v súvislosti s porušením práv vyplývajúcich z práva EÚ (ďalej ako „odporúčanie o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov“). Práve táto zásada výrazne zabraňuje šikanóznym, resp. neodôvodneným kolektívnym žalobám.

¹⁹ Návrh Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka. [online], 2016, [cit. 1. 12. 2016], s. 32 a 33. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/925>.

²⁰ Pozri bod 3.6. Oznámenia Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „*Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu*“. KOM (2013) 401.

²¹ Uvedený nápad Ministerstva hospodárstva SR ohľadom uvedeného oprávnenia správny orgánov v Návrhu Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka bol podrobený tiež kritike v rámci medzirezortného pripomienkového konania. Pozri Vznesené pripomienky v rámci medzirezortného pripomienkového konania. [online], 2016, [cit. 2. 12. 2016]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/925>.

²² Návrh Stratégie spotrebiteľskej politiky Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020. [online], 2014, [cit. 29. 11. 2016], s. 39. Návrh Stratégie schválený uznesením vlády SR č. 502/2014. Dostupné na internete: <<http://www.mhsr.sk/strategie-spotrebiteľskej-politiky-slovenskej-republiky-na-roky-2014---2020/137628s>> a Návrh Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka. [online], 2016, [cit. 2. 12. 2016], s. 33. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/925>.

Podľa nášho názoru by sa pri výpočte náhrady trov konania mal v podmienkach Slovenskej republiky uplatňovať rovnaký režim ako dnes, a teda by sa malo vychádzať z výšky základnej sadzby tarifnej odmeny. Jednou z možností je, že výška tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby by sa určovala v závislosti od výšky výpočtového základu obdobne, ako je to dnes pri § 11 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v platnom znení, čo v roku 2017 zodpovedá sume 68 eur, pričom v prípade kolektívnej ochrany práv by bolo možné určite uvažovať o vyššej sume za jeden úkon právnej služby. Druhou možnosťou je, že výška tarifnej odmeny advokáta za úkon právnej služby by sa určovala v závislosti od hodnoty sporu. V prípade princípu *opt-in* by bola rozhodujúca hodnota sporu v čase uskutočnenia úkonu právnej služby v prípade, ak by bolo možné prihlásenie dotknutého spotrebiteľa počas celého konania pred súdom prvej inštancie až do rozhodnutia prvoinstančného súdu. V prípade možnosti ustanovenia najneskoršej lehoty na prihlásenie do konania súdom vyslovujeme názor, že tarifná odmena by bola závislá od hodnoty sporu v čase k uplynutiu lehoty na prihlasovanie do konania. Ak by sme zvolili systém *opt-out*, určenie hodnoty sporu nie je jednoduchou záležitosťou, pretože namiesto uvažovať o výške tarifnej odmeny závisiacej od výšky výpočtového základu. **Podľa nášho názoru treba pri výpočte výšky náhrady trov konania v oboch prípadoch (*opt-in*, *opt-out*) vychádzať z výšky základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta v závislosti od výšky výpočtového základu.** Takýto spôsob navrhujeme zvoliť z dôvodu, že v opačnom prípade by mohlo dôjsť k príliš vysokej náhrade trov konania, a to by mohlo negatívne vplývať na reálnu možnosť vedenia konaní o kolektívnych žalobách a odrádzať žalobcov. Uvedené konštatovanie je na druhej strane potrebné spojiť s dôkladnými zárukami, ktoré budú zaručovať kvalifikovanosť žalobcov na vedenie takýchto konaní, teda aby konania neboli začaté neodôvodnene uvedomujúc si, že náhrada trov konania aj v prípade neúspechu nemusí byť až taká vysoká, aká by bola v porovnaní s ich výškou počítanou v závislosti od hodnoty sporu.

Dohodnutie zmluvnej odmeny medzi stranou konania a advokátom nie je vylúčené, a teda žalobca, ktorý bude konať v mene spotrebiteľov, by mal dbať na dohodnutie takej výšky zmluvnej odmeny, ktorá bude odrážať náročnosť toho-ktorého konkrétneho prípadu, a zároveň platí, že by mala byť vylúčená možnosť dojednania podielovej odmeny. Ako uvádza Európsky parlament a tiež aj Európska komisia, **podielová odmena advokáta z vysúdenej sumy nie je v Európe v prípade kolektívneho procesu akceptovaná, a takáto odmena by nemala byť členskými štátmi prijímaná.**²³ Súhlasíme s týmto odporúčaním a podľa nášho názoru nie je vhodné upraviť možnosť podielovej odmeny advokáta v kolektívnom procese, keďže môže byť stimulom na iniciovanie neodôvodnených súdnych konaní.²⁴

²³ Čl. V bod 30 odporúčania o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov, ako aj bod 20 uznesenia Európskeho parlamentu z 2. februára 2012 o smerovaní k jednotnému európskemu prístupu v oblasti kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu. 2011/2089(INI).

²⁴ Podielová odmena môže *de facto* predstavovať financovanie treťou osobou. Ako sa uvádza v oznámení s názvom „Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu“, KOM (2013) 401, niektoré zainteresované strany považujú zrušenie odmien závisiacich od výšky vysúdenej

V rámci problematiky výšky súdneho poplatku zastávame názor, že v prípade zdržovacích hromadných žalôb by malo platiť oslobodenie od súdnych poplatkov, no v prípade kolektívneho požadovania majetkových nárokov možno uvažovať o ustanovení fixného poplatku v takej výške, aby na jednej strane neodrádzal od možnosti využiť kolektívnu žalobu, no na druhej strane odrádzal od bezdôvodných kolektívnych žalôb.²⁵

Čo sa týka náhrady trov konania samotnými členmi skupiny v prípade zamietnutia kolektívnej žaloby, obvykle takáto povinnosť pre členov skupiny nie je prípustná. Ako uvádzajú Balarin a Tichý, o tejto povinnosti pre členov skupiny možno výnimočne uvažovať iba v prípade kumulovaných individuálnych nárokov, ktoré majú samy osebe vyššiu hodnotu a výška takejto náhrady by mala byť vopred známa, napríklad v podobe zloženia zálohy pri vstupe do konania v rámci *opt-in* systému. V paragrafovom znení návrhu zákona o skupinovom občianskom súdnom řízení navrhujú možnosť pre súd, aby v konkrétnom prípade mohol rozhodnúť o stanovení podmienky prihlásiť sa do konania zložením určitej zálohy na náklady konania.²⁶ Uvedené považujeme za prínosné riešenie do problematiky, ak by bolo uplatňované starostlivo po zvážení konkrétnych okolností prípadu, aplikujúc ho skôr reštriktívne.

Pokiaľ ide o financovanie kolektívnej žaloby, už v predchádzajúcom príspevku sme uvádzali, že je nevyhnutné, aby aktívne legitimované subjekty na podávanie kolektívnych žalôb boli dostatočne zdatné, a to po stránke personálnej, odbornej, administratívnej, ako aj finančnej. V záujme ochrany práv podnikateľov je nevyhnutné, aby bol žalobca v prípade neúspechu v konaní schopný nahradiť trovy konania žalovanému. Aj preto vyslovujeme názor, že v podmienkach Slovenskej republiky by v súčasnosti nemala byť daná možnosť spotrebiteľským organizáciám viesť konanie o kolektívnych žalobách s možnosťou požadovania majetkových nárokov. Konanie v rámci kolektívnej ochrany práv je náročný proces, ktorý si vyžaduje dostatočné finančné zabezpečenie žalobcu, aby bol schopný uhradiť odmenu prípadnému advokátovi, uhrádzať náklady spojené s informovaním verejnosti, s jej organizovaním v rámci konania, uhradiť náhradu trov konania a pod. **Žalobca by mal na začiatku konania, v rámci skúmania jeho podmienok, preukázať dostatočné finančné zabezpečenie vo vzťahu k vylúčeniu odôvodnených pochybností o schopnosti viesť po finančnej stránke konanie a zodpovedať zaň.**²⁷

Na druhej strane by žalobca mal byť určitým spôsobom odmenený za odborné vedenie konania a prípadný úspech v konaní (rozhodnutie o priznaní odmeny by bolo

sumy za dôležitú poistku proti zneužívaniu súdnych sporov, zatiaľ čo iné na takéto odmeny nazerajú ako na užitočnú metódu financovania kolektívnych žalôb.

²⁵ Balarin a Tichý navrhujú v kolektívnom procese všeobecne fixný súdny poplatok vo výške 50 000 Kč. BALARIN, J. – TICHÝ, L. Kolektívni ochrana procesních práv v ČR: sen či skutečnost? (návrh právní úpravy a jeho odůvodnění). [online], 2013, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kolektivni-ochrana-procesnich-prav-v-cr-sen-ci-skutecnost-navrh-pravni-upravy-a-jeho-oduvodneni>.

²⁶ BALARIN, J. – TICHÝ, L. Paragrafový návrh zákona o skupinovém občianskom súdnom řízení [online], 2013, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kolektivni-ochrana-procesnich-prav-v-cr-sen-ci-skutecnost-navrh-pravni-upravy-a-jeho-oduv>.

²⁷ Podľa čl. III bod 14 odporúčania o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov: „Žalobca by mal byť povinný už na začiatku konania súdu oznámiť pôvod finančných prostriedkov, ktoré bude používať na účely vedenia konania.“

v kompetencii súdu). Balarin s Tichým navrhujú priznať žalobcovi primeranú odmenu z vysúdenej sumy, najviac vo výške jednej štvrtiny v prípadoch, keď je priznanie odmeny spravodlivé s ohľadom na náročnosť vedenia konania a prospech, ktorý dosiahol žalobca pre členov dotknutej skupiny a ktorý by títo členovia inak pravdepodobne nedosiahli.²⁸ S uvedeným sa stotožňujeme, a to aj v prípade orgánov verejnej správy ako žalobcov, keď by predmetná odmena slúžila činnosti toho-ktorého orgánu.

Európske inštitúcie sa stavajú zdržanlivo vo vzťahu k možnosti financovania kolektívnych žalôb tretími osobami, ktoré nie sú účastníkmi konania, keďže v európskych krajinách nie je obvyklé, aby sa následne ako protihodnota za poskytnutie finančných prostriedkov na účely kolektívneho procesu poskytol tejto tretej osobe podiel na priznanom nároku. Ide o jeden z faktorov, ktorý môže smerovať k zneužívaniu kolektívnych sporov. **V zásade možnosť financovania treťou osobou nie je prípustná v európskych štátoch, kde sú upravené možnosti kolektívnej ochrany práv.**²⁹ Komisia v odporúčaní o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania uvádza, že mechanizmy upravujúce otázku financovania by mali byť také, aby nevedli ku konfliktu záujmov, to znamená, že aj v prípade, ak by bolo povolené financovanie treťou osobou, súd by mal právo zastaviť konanie vtedy, ak existuje konflikt záujmov medzi treťou osobou a žalobcom, resp. členmi dotknutej skupiny.³⁰ To znamená, že neprípustné je tiež financovanie takou treťou osobou, ktorá by bola od žalovaného nejakým spôsobom závislá. Rovnako je neprípustné financovanie treťou osobou, ktorá je konkurentom žalovaného.³¹ Členské štáty by mali zabezpečiť, aby tretia osoba nemohla ovplyvňovať procesné rozhodnutia žalobcu v konaní, ako ani otázky urovnania. Z hľadiska financovania prichádza do úvahy tiež poistenie právnej ochrany (poistenie nákladov spojených či vynaložených na právnu ochranu).³²

Komisia v oznámení „*Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu*“ nie je za poskytovanie priamej podpory z verejných zdrojov súkromnoprávnym subjektom oprávneným iniciovať konanie o kolektívnej žalobe s požadovaním majetkových nárokov.³³ Vyslovujeme názor, že nie je dôvod, aby štát financoval takýmto spôsobom konania v kolektívnom procese, skôr je vhodné usta-

²⁸ BALARIN, J. – TICHÝ, L. Paragrafový návrh zákona o skupinovom občanském soudním řízení [online], 2013, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kolektivni-ochrana-procesnich-prav-v-cr-sen-ci-skutecnost-navrh-pravni-upravy-a-jeho-oduv>.

²⁹ Pozri CIVIC CONSULTING, OXFORD ECONOMICS: Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union. Final report. Part I: Main Report, [online], 2008, [cit. 30. 11. 2016], s. 70. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/consumers/archive/redress_cons/finalreportevaluationstudypart1-final2008-11-26.pdf. V predmetnej štúdii (s. 68) sa uvádza, že možnosť financovania treťou osobou je prípustná v Rakúsku v situáciách, keď hodnota sporu presahuje 100 000 eur, pričom v prípade úspechu sa jej musí dostať 30 % vysúdenej sumy.

³⁰ Bod 19 a čl. III bod 15 písm. a) odporúčania o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov.

³¹ Čl. III bod 16 odporúčania o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov.

³² Bod 3.9.1. oznámenia Komisie „*Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu*“. KOM (2013) 401.

³³ Bod 3.9.2. oznámenia Komisie „*Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu*“. KOM (2013) 401.

noviť orgány verejnej správy, ktoré budú mať aktívnu legitimáciu v predmetných konaniach.

4. Účinky právoplatného rozsudku v kolektívnom procese a prekážka litispendencie

V rámci právnej úpravy kolektívneho procesu je potrebné jasne určiť, na koho sa vzťahuje rozsudok v konaní o kolektívnej žalobe, čo nám následne dáva odpoveď na otázku, kto môže navrhnúť výkon rozhodnutia. Máme tu na mysli najmä prípady kolektívnych žalôb s možnosťou požadovania majetkových nárokov podaných aktívne legitimovaným subjektom v prospech členov dotknutej skupiny. **Pri *opt-in* variante máme názor, že výkon rozhodnutia môže vo svojej časti navrhnúť každý spotrebiteľ dotknutej skupiny, ktorý sa prihlásil do konania.** To znamená, že hoci títo konkrétni spotrebiteľia neboli sami stranou (účastníkmi) konania, pričom aktívne legitimovaný subjekt len konal v ich prospech, môžu navrhnúť výkon rozhodnutia (exekúciu). Otázne je, či oprávnenie na podanie návrhu na vykonanie exekúcie možno priznať aj žalobcovi, ktorý konal v základnom konaní v mene spotrebiteľov z dotknutej skupiny. Reálny prístup k spravodlivosti by však mohol byť oslabený v prípade, ak by takéto oprávnenie nebolo žalobcovi dané, keďže podnikateľ sa môže spoliehať na to, že síce základné kolektívne konanie bude úspešné, no v konečnom dôsledku tu zostane bremeno na jednotlivých spotrebiteľoch, pokiaľ ide o vymáhanie ich práv, pričom sa v tomto ohľade bude spoliehať na rezignáciu zo strany spotrebiteľov. Najmä v prípadoch, keď súd v rozsudku určí súhrnnú výšku nároku a prikáže žalovanému, aby ju odviedol na osobitný účet, je vhodné, aby výkon rozhodnutia navrhoval žalobca. **Keďže treba vychádzať z predpokladu, že tak ako pri *opt-in* systéme, rovnako aj pri *opt-out* systéme musí existovať istá homogénnosť skupiny dotknutých spotrebiteľov, podľa nášho názoru by mohol výkon rozhodnutia navrhnúť aj pri *opt-out* variante každý člen dotknutej skupiny spotrebiteľov, na ktorého sa vzťahuje rozsudok súdu v kolektívnom procese. Výnimkou by nemali byť ani zdržovacie žaloby, pri ktorých by mali mať možnosť navrhovať výkon rozhodnutia nielen žalobca, ale aj konkrétni členovia skupiny.**³⁴ Zároveň je tu však potrebné legislatívne ustanoviť aj hranice prieskumu exekučného titulu v exekučnom konaní z hľadiska potreby preskúmania, či sa na toho-ktorého spotrebiteľa, ktorý sa domáha výkonu rozhodnutia, vzťahuje rozsudok vydaný v kolektívnom procese.

V spojitosti s rozsahom účinkov rozsudku v kolektívnom procese treba obdobne chápať aj účinky začatia konania. Je prirodzené, že začatie kolektívneho procesu s možnosťou požadovania majetkových nárokov v prospech členov skupiny nemôže brániť individuálnemu uplatneniu práv pred súdom. Teda tí členovia skupiny, ktorí sa v rámci systému *opt-in* do konania neprihlásili, resp. tí členovia skupiny, ktorí sa v rámci systému

³⁴ K tomu pozri aj Správu Komisie Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov. KOM (2012) 635, s. 16.

opt-out z konania odhlásili, môžu svoje práva uplatňovať naďalej individuálne. Aj keď treba uvažovať o možnosti súdu prerušiť individuálne konanie z dôvodu, že prebieha konanie o kolektívnej žalobe, kde sa rieši minimálne základ nároku (napríklad pri náhrade škody vznik škody bez judikovania konkrétnej výšky škody) v dôsledku obsahu rovnakého konania podnikateľa.

Problematickejšie je to v prípade zdržovacích kolektívnych žalôb. V Českej republike je v týchto prípadoch prekážka litispendencie daná, keď začatie konania o zdržanie sa protiprávneho konania vo veciach ochrany práv spotrebiteľov bráni tomu, aby proti tomu istému žalovanému prebiehali na súde ďalšie konania o žalobách iných žalobcov požadujúcich z rovnakého konania alebo stavu rovnaké nároky.³⁵ Zastávame názor, že aj v prípade ochrany kolektívnych práv, ktoré nie sú len jednoduchým súhrnom práv jednotlivých členov a ktorej primárnym účelom je očistenie trhu od konaní porušujúcich práva spotrebiteľov, je namieste požadovať uplatnenie prekážky začatej veci v tých prípadoch, keď by ten-ktorý spotrebiteľ namietal zdržanie sa obsahovo rovnakej neprijateľnej zmluvnej podmienky, alebo použitia rovnakej nekalkej praktiky, a zároveň spotrebiteľ v súvislosti s nimi nepoukazuje na osobitosti jeho konkrétneho prípadu, nedomáha sa teda ničoho iného v porovnaní s predmetom kolektívneho procesu. Ak by bol napríklad jeho nárok založený na rovnakej neprijateľnej podmienke, ktorej prieskum je predmetom konania o ochrane kolektívnych práv, je tu možné uvažovať o prerušení individuálneho konania až do rozhodnutia o zdržovacej kolektívnej žalobe.

4.1. Účinky rozsudku v konaní o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach podľa Civilného sporového poriadku

Aj v prípade zdržovacích kolektívnych žalôb sa môže stať, že bude vedených viacero konaní o výkon rozhodnutia (exekučných konaní), keď v tom-ktorom exekučnom konaní oprávnený preukáže, že je dotknutý konaním podnikateľa, ktorého sa mal zdržať podľa rozsudku. Z uvedeného hľadiska možno chápať aj § 306 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého je výrok právoplatného rozsudku v konaní o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach záväzný pre každého. Zákonnodarca v dôvodovej správe k predmetnému ustanoveniu uvádza, že vynútiteľnosť rozsudku možno dosiahnuť v exekučnom konaní prostredníctvom exekúcie na nepenažné plnenie. V rámci exekučného konania by teda bolo možné sankcionovať nedodržanie rozsudku žalovaným penažnou pokutou. Podľa § 192 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v platnom znení (ďalej ako „Exekučný poriadok“) môže exekútor na základe poverenia súdu uložiť stupňovane pokutu až do úhrnej sumy 30 000 eur. Náš názor je, že pokiaľ ide o ochranu kolektívnych práv spotrebiteľov, táto maximálna výška je nepostačujúca.

Ďalší aspekt záväznosti rozsudku podľa § 306 Civilného sporového poriadku spočíva v tom, či sa môže vzťahovať aj na iného podnikateľa, ktorý používa rovnakú neprijateľnú zmluvnú podmienku, resp. nekalú obchodnú praktiku vo vzťahu

³⁵ Ust. § 83 odst. 2 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád v platnom znení.

so spotrebiteľom, resp. vo vzťahoch so spotrebiteľmi. Na tomto mieste poukazujeme na porovnateľnú právnu úpravu abstraktnej kontroly neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách v Poľsku³⁶ a na rozhodnutie Najvyššieho súdu Poľskej republiky.³⁷ Podnikateľ pred poľskými súdmi uvádzal, že rozsudok prijatý v rámci abstraktnej kontroly v spotrebiteľských veciach sa nemôže vzťahovať aj na podnikateľa, ktorý nebol v predmetnom kolektívnom procese žalovaným, pretože používanie zmluvnej podmienky v znení, ako ju vyhlásil súd za neprijateľnú v prípade žalovaného podnikateľa, nemusí byť neprijateľná v prípade jej používania iným podnikateľom, t. j. tým, ktorý nebol žalovaný v konaní o abstraktnej kontrole, pričom pri každom podnikateľovi treba zohľadniť konkrétne okolnosti, za ktorých používa neprijateľnú podmienku. **Najvyšší súd Poľskej republiky uviedol, že tu ide o abstraktnú kontrolu neprijateľnosti zmluvných podmienok, t. j. súd tu nie je ohraničený skutkovými okolnosťami konkrétnej zmluvy a cieľom tejto abstraktnej kontroly je eliminácia neprijateľných podmienok na trhu. Z toho dôvodu sa rozsudok v konaní o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach vzťahuje aj na podnikateľov, ktorí neboli stranou konania, no používajú rovnakú neprijateľnú zmluvnú podmienku.**

V tomto prípade treba rozlišovať medzi použitím zmluvnej podmienky, ktorej znenie je identické so znením podmienky vyhlásenej za neprijateľnú vo výroku rozsudku v konaní o abstraktnej kontrole a použitím podmienky, ktorá je obsahovo zhodná (t. j. nejde o identické znenie) s podmienkou, ktorá bola vyhlásená za neprijateľnú. Možno povedať, že neprijateľná podmienka v znení, v akom bola vyhlásená za neprijateľnú vo výroku rozsudku prijatom v konaní o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach, sa dostáva na akýsi *black list* konkrétnych znení neprijateľných zmluvných podmienok, t. j. je za každých okolností neprijateľná (samozrejme, v rámci rozsahu podmienok, ktoré môžu byť vyhlásené za neprijateľné³⁸). Podľa nášho názoru by mali súdy v rámci konania o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach postupovať obozretne a za neprijateľné zmluvné podmienky v spotrebiteľských zmluvách, resp. nekalé obchodné praktiky vyhlasovať iba tie, ktoré sú za každých okolností neprijateľné (nekalé), t. j. bez ohľadu na okolnosti konkrétneho prípadu. V takom prípade možno vzťahovať účinky rozhodnutia aj na iného podnikateľa než na toho, ktorý bol stranou konania. Potrebné je tiež zaviesť verejný zoznam neprijateľných zmluvných podmienok a nekalých obchodných praktík tak, aby mal každý podnikateľ možnosť sa s nimi oboznámiť. V súčasnosti však takýto zoznam v podmienkach Slovenskej republiky neexistuje.

³⁶ SAFJAN, M. – GORYWODA, L. – JAŃCZUK, A. Taking Collective Interest of Consumers Seriously: A View from Poland. EUI Working Papers Law 2008/26. [online], 2008, [cit. 2. 12. 2016], s. 12. Dostupné na internete: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1330909.

³⁷ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Poľskej republiky zo dňa 13. júla 2006, sp. zn. III SZP 3/2006. Celé znenie rozhodnutia možno nájsť tu: <http://www.transformacje.pl/wp-content/uploads/2006/09/uchwala.pdf>.

³⁸ Podľa § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka: „Spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len „neprijateľná podmienka“). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.“

Samozrejme, bola by tu tiež vhodná novelizácia Exekučného poriadku. Winterová v tomto smere vyslovuje obavu, pričom jej obavu možno v plnom rozsahu vzťahnúť aj na vyššie uvedený výklad § 306 Civilného sporového poriadku, týkajúcu sa povinného, ktorý nebol stranou konania o abstraktnej kontrole. Winterová uvádza: „*Třetí osoba, která není oprávněným ani právním nástupcem oprávněného se asi – bez výslovného ustanovení zákona, které zatím postrádáme – těžko domůže nařízení výkonu či exekuce, prostě proto, že v její prospěch exekuční titul nezní. Soud při nařizování výkonu (či exekuce) nebude ochoten zkoumat, zda navrhovatel výkonu je osobou oprávněnou k týmž nárokům z téhož jednání nebo stavu.*“³⁹

Pokiaľ ide o účinky rozsudku na iného podnikateľa pri neprijateľnej zmluvnej podmienke (nekalej obchodnej praktike), ktorá je potenciálne obsahovo zhodná, jej znenie však nie je identické s podmienkou (praktikou) vyhlásenou vo výroku rozsudku súdu, situácia je zložitejšia. Obdobným prípadom sa zaoberal aj Súdny dvor EÚ v aktuálnom rozsudku vo veci *Biuro podróży Partner*, pričom prejudiciálne otázky boli položené práve poľským súdom a európska súdna autorita v ňom uviedla, že je možné, aby „*uplatnenie takých všeobecných obchodných podmienok, ktoré sa obsahovo zhodujú s podmienkami, ktoré boli právoplatným súdnym rozhodnutím vyhlásené za protiprávne a boli zapísané do vnútroštátneho zoznamu všeobecných obchodných podmienok vyhlásených za protiprávne, sa vo vzťahu k predajcovi alebo dodávateľovi, ktorý sa nezúčastnil konania ukončeného zápisom týchto podmienok do uvedeného zoznamu, považovalo za protiprávne konanie, pod podmienkou, že príslúcha overiť vnútroštátnemu súdu, že tento predajca alebo dodávateľ má právo na podanie účinného opravného prostriedku, ako proti rozhodnutiu, ktoré uznalo zhodnosť porovnávaných podmienok, pokiaľ ide o otázku, či vzhľadom na všetky relevantné okolnosti každého prípadu sú tieto podmienky najmä v prípade účinkov, ktoré vytvárajú v neprospech spotrebiteľov, vecne zhodné, tak aj proti rozhodnutiu, ktoré prípadne stanovilo výšku uloženého pokuty.*“⁴⁰ Súdny dvor EÚ tu vzal na zreteľ článok 47 Charty základných práv EÚ (právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces), keďže vzťahovanie účinkov aj na podnikateľa, ktorý nie je stranou konania, je z tohto pohľadu problematické. Podľa poľského právneho poriadku vedie zoznam neprijateľných zmluvných podmienok vedúci Úradu na ochranu hospodárskej súťaže a spotrebiteľov, pričom tento zoznam je verejný. Ak určitý podnikateľ používa obsahovo zhodnú podmienku, ako je tá, ktorá je zapísaná v zozname, správny orgán mu môže uložiť pokutu. Poľský systém ďalej umožňuje, aby podnikateľ napadol túto zhodnosť na súde. Ako uviedol Súdny dvor EÚ, posúdenie príslušného súdu sa neobmedzuje iba na formálne porovnanie posudzovaných podmienok s podmienkami na-

³⁹ WINTEROVÁ, A. Hromadné žaloby (procesualistický pohľad). In *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 15, č. 10. V Českej republike bola prijatá problematická právna úprava, podľa ktorej začatie konania o zdržanie sa protiprávneho konania vo veciach ochrany práv spotrebiteľov bráni tomu, aby proti tomu istému žalovanému prebiehalo ďalšie súdne konanie o žalobách iných žalobcov požadujúcich z rovnakého konania alebo stavu rovnaké nároky, a výrok právoplatného rozsudku je v takejto veci záväzný nielen pre účastníkov konania, ale aj pre ďalšie oprávnené osoby proti žalovanému pre rovnaké nároky z rovnakého konania alebo stavu.

⁴⁰ Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 21. decembra 2016 vo veci C-119/15, *Biuro podróży Partner*.

chádzajúcimi sa na dotknutom zozname, ale naopak, toto preskúmanie sa skladá z posúdenia obsahu sporných podmienok s cieľom určiť, či vzhľadom na všetky relevantné okolnosti každého prípadu sú tieto podmienky vecne zhodné s podmienkami zapísanými na tomto zozname. Pri takejto úprave (pokiaľ ide o dodržanie práva na súdnu ochranu podnikateľa, ktorý nebol pôvodnou stranou konania) je požiadavka možnosti preskúmania určenia zhodnosti podmienok a výšky pokuty splnená aj v rámci správneho súdnictva. Otázka je, či by v prípade obsahovo zhodnej podmienky (praktiky) v porovnaní s tou, ktorá bolo vyhlásená vo výroku rozsudku v konaní o abstraktnej kontrole, bolo možné navrhnúť výkon rozhodnutia voči inému podnikateľovi, ktorý používa túto obsahovo zhodnú podmienku (praktiku). Súd by musel v exekučnom konaní skúmať, či je daná zhodnosť. Právo toho podnikateľa, ktorý nebol stranou konania, na súdnu ochranu by v takom prípade bolo zachované „len“ v rámci možnosti obrany v exekučnom konaní. V súčasnosti sa skôr prikláňame k negatívnej odpovedi vo veci účinkov rozsudku v konaní o abstraktnej kontrole na podnikateľa, ktorý nebol stranou konania a používa podmienku (praktiku) potenciálne obsahovo zhodnú, ako bola vyhlásená vo výroku rozsudku. To však nevylučuje možnosť novelizácie Exekučného poriadku, keďže v prípade ustanovenia záruk práva na súdnu ochranu podnikateľa v exekučnom konaní, by takéto účinky rozsudku v konaní o abstraktnej kontrole pravdepodobne neboli v rozpore s ústavným, ani európskym právom.

5. Kolektívny proces s cezhraničným prvkom

Zo správy o vyhodnotení efektívnosti a účinnosti kolektívnych nápravných mechanizmov v Európskej únii (s. 44) vyplýva, že takmer 10 % prípadov kolektívnych žalôb (nie zdržovacích kolektívnych žalôb, ale žalôb s požadovaním určitého majetkového prospechu) má cezhraničný aspekt. V prípade, ak by sme do štatistiky počítali aj zdržovacie hromadné žaloby, možno predpokladať, že by sme hovorili o mierne vyššom percente.⁴¹

V prípade zdržovacích kolektívnych žalôb treba dať do pozornosti smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov (ďalej aj ako „smernica o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov“). Predmetná **smernica je prínosná z toho hľadiska, že požaduje od každého členského štátu prijatie právnej úpravy v oblasti kolektívnych žalôb s požadovaním zdržania sa protiprávneho konania podnikateľa. Avšak jej prínos z hľadiska uplatnenia zdržovacích kolektívnych žalôb s cezhraničným rozmerom nie je taký, ako sa očakávalo.** Ako uvádza Komisia v správe o uplatňovaní predmetnej smernice,⁴² navrhovatelia smernice mali na mysli aplikačný dosah smernice na prípady, keď podnikateľský subjekt so sídlom v členskom štáte B porušil spotrebiteľské právne predpisy pri obcho-

⁴¹ CIVIC CONSULTING, OXFORD ECONOMICS: Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union. Final report. Part I: Main Report, [online], 2008, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/consumers/archive/redress_cons/finalreportevaluationstudypart1-final2008-11-26.pdf>

⁴² KOM (2012) 635, s. 6 až 8.

dovaní so spotrebiteľmi v členskom štáte A, a preto v čl. 4 smernice položili právny rámec na vytvorenie zoznamu oprávnených subjektov. Subjekty uvedené v zozname sú v prípadoch postihnutia záujmov spotrebiteľov v členskom štáte A konaním podnikateľa, ktorý má sídlo v členskom štáte B, oprávnené žalovať podnikateľa v členskom štáte B bez toho, aby súd tohto členského štátu B mohol preskúmať, či oprávnený subjekt z členského štátu A má aktívnu legitimáciu na začatie konania. Tieto subjekty oznamuje Európskej únii každý členský štát, pričom Komisia vypracúva zoznam, ktorý uverejňuje v Úradnom vestníku EÚ a ktorý sa aktualizuje každých šesť mesiacov.⁴³

Hoci cieľom smernice v tejto časti bolo umožniť subjektom (súkromnoprávnym orgánom, ktorých cieľom je ochrana spotrebiteľa alebo verejným orgánom) zapísaným do zoznamu vedenom Komisiou iniciovať konanie v inom členskom štáte bez toho, aby bolo preskúmané ich právo podať žalobu, aplikačná prax uvedený spôsob využíva len veľmi málo, skôr sú využívané prípady, keď oprávnený subjekt (napr. spotrebiteľská organizácia) podá žalobu na súde v členskom štáte spotrebiteľa, a nie v členskom štáte podnikateľa, a teda podnikateľ je žalovaný v krajine, kde síce nemá sídlo, ale vyvíja činnosť vo vzťahu k spotrebiteľom. Túto možnosť využívajú aktívne legitimované subjekty z dôvodu, že im je známe procesné právo, nemajú zvýšené výdavky na cestovanie a pod. (k určeniu súdnej príslušnosti pozri ešte ďalej).

Na tomto mieste chceme upozorniť na legislatívnu nedôslednosť slovenského zákonodarcu pri implementácii čl. 4 smernice o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov. Predmetný článok smernice sme implementovali do nášho právneho poriadku prostredníctvom § 25 ods. 1 zákona o ochrane spotrebiteľa, podľa ktorého združenie (t. j. právnická osoba založená alebo zriadená na ochranu spotrebiteľa)⁴⁴ môže podať žalobu na súd vo veci ochrany práv spotrebiteľov vrátane ochrany kolektívnych záujmov spotrebiteľov, ak „je uvedené v zozname oprávnených osôb vedenom Európskou komisiou (ďalej len „zoznam oprávnených osôb“), **bez toho, aby bolo dotknuté právo súdu preskúmať, či je tento subjekt oprávnený v danom prípade podať návrh na začatie konania**“. Slovenský zákonodarca jednoducho zvolil cestu, ktorá ide nad rámec smernice, pokiaľ ide o oprávnenie subjektov zapísaných v zozname, keďže z doslovného znenia citovaného § 25 ods. 1 zákona o ochrane spotrebiteľa vyplýva, že oprávnené subjekty zapísané v zozname môžu podávať žaloby na slovenské súdy nielen vo veciach kolektívnych záujmov spotrebiteľov, ale aj vo veciach práv spotrebiteľov všeobecne (teda v individuálnych konaniach). Priznanie rozsiahlejších oprávnení subjektom zapísaným v zozname však smernica dovoľuje,⁴⁵ hoci vyslovujeme názor, že slovenský zákonodarca nemal v úmysle dosiahnuť tento stav. **V rozpore so smernicou je však doslovné znenie predmetného § 25 ods. 1 v tej časti, podľa ktorej nie je dotknuté právo slovenského súdu preskúmať, či je tento oprávnený subjekt v danom prípade aktív-**

⁴³ Zoznam dostupný na internete: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.361.01.0001.01.SLK&toc=OJ:C:2016:361:FULL. V súčasnosti má Slovenská republika v zozname zapísaných 13 spotrebiteľských organizácií.

⁴⁴ Pozri § 1 ods. 1 zákona o ochrane spotrebiteľa.

⁴⁵ Čl. 7 smernice o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov.

ne legitimovaný na podanie žaloby. Takéto doslovné znenie možno prekonať len eurokonformným výkladom, keďže účelom smernice je práve to, aby subjekty zapísané v zozname mali právo iniciovať konanie bez spochybnenia ich právneho postavenia súdom v členskom štáte, kde žalujú, a teda vykladať § 25 ods. 1 zákona o ochrane spotrebiteľa v tejto časti tak, že právomoc súdu sa vzťahuje nie na preskúmanie oprávnenia subjektu iniciovať konanie, ale na jeho vzťah ku konkrétnej veci.⁴⁶

Na rozdiel od kolektívnych žalôb na zdržanie sa protiprávneho konania podnikateľa v spotrebiteľských veciach nie je na úrovni EÚ riešená otázka kolektívnych žalôb s možnosťou požadovania majetkových práv. Komisia v odporúčaní o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov vyjadruje názor, že vnútroštátne pravidlá by nemali brániť aktívnej legitimácii žalobcu pôvodom z iného členského štátu EÚ a akýkoľvek subjekt určený niektorým členským štátom na podávanie kolektívnych žalôb v mene dotknutých spotrebiteľov by mal byť aktívne legitimovaný na podanie žaloby aj na súde v inom členskom štáte, ktorý je príslušný na konanie o kolektívnej žalobe.⁴⁷

Hlavným problémom však je, že na úrovni EÚ nenájdeme konkrétne kolízne normy, ako ani normy na určenie rozhodného práva v prípade kolektívneho procesu v spotrebiteľských veciach. Pokiaľ ide o pravidlá súdnej príslušnosti v kolektívnych sporoch s uplatnením majetkových nárokov, Súdny dvor EÚ vo veci *Henkel* rozhodol o prípade, keď bola na rakúsky súd podaná kolektívna žaloba rakúskou spotrebiteľskou organizáciou, v ktorej sa domáhala zákazu používania neprijateľnej zmluvnej podmienky podnikateľom so sídlom v Nemecku, ktorý však vyvíjal činnosť voči spotrebiteľom aj v Rakúsku. Súdny dvor EÚ judikoval, že na takéto prípady sa použije čl. 5 ods. 3 vtedy platného nariadenia č. 44/2001 (nariadenie Brusel I), keďže takáto žaloba má súvis s deliktom, príp. s kvázi-deliktom, t. j. príslušné majú byť sudy toho členského štátu, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody.⁴⁸ Ako uvádza Pavel, nariadenie Brusel I nie je vhodným inštrumentom na určenie súdnej príslušnosti pri kolektívnych žalobách.⁴⁹ Ani nariadenie Brusel I bis,⁵⁰ ktoré nahradilo nariadenie Brusel I, neobsahuje osobitnú úpravu príslušnosti v prípade kolektívnych žalôb. Treba tu tiež upozorniť na rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci *Asociación de Consumi-*

⁴⁶ Podotýkame, že uvedené nešťastné znenie § 25 ods. 1 zrejme vychádza z nie úplne správneho slovenského prekladu čl. 4 ods. 1 smernice.

⁴⁷ Čl. III body 17 a 18 odporúčania o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov.

⁴⁸ Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 1. októbra 2002 vo veci *VFK proti Henkel*, C-167/00. Čl. 5 ods. 3 vtedy platného nariadenia: „Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody.“

⁴⁹ PAVEL, A. Hromadné žaloby ve spotřebitelských sporech – rychlejší a účinnější ochrana práv spotřebitelů? [online], 2014, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/hromadne-zaloby-ve-spotrebitelskych-sporech-rychlejsi-a-ucinnejsi-ochrana-prav-spotrebitele>.

⁵⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

dores Independientes de Castilla y León, kde európska súdna autorita uviedla, že z čl. 4 ods. 1 smernice o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov vyplýva, že sú to súdy členských štátov podľa miesta sídla žalovaného, ktoré sú príslušné na rozhodovanie o žalobách o zdržanie sa podaných združeniami na ochranu spotrebiteľov z iných členských štátov v prípade intrakomunitárneho porušenia právnej úpravy Únie týkajúcej sa ochrany spotrebiteľov.⁵¹

Pokiaľ ide o hmotnoprávny aspekt problematiky, t. j. podľa práva akého štátu má súd príslušný na konanie o žalobe postupovať, Komisia nie je presvedčená, že by bolo vhodné zaviesť osobitné pravidlo pre kolektívne žaloby, podľa ktorého by mal súd uplatniť na určitú vec len jeden právny poriadok. Je zvyčajné, že v prípade zdržovacích kolektívnych žalôb sa v zmysle nariadenia Rím II uplatňuje rozhodné právo podľa zásady *lex loci damni*, t. j. uplatní sa právo tohto členského štátu, kde došlo k poškodeniu kolektívnych záujmov spotrebiteľov.⁵² V prípade kolektívneho procesu s poškodenými spotrebiteľmi z viacerých členských štátov tak môže dôjsť k uplatneniu viacerých právnych poriadkov, podľa ktorých sa budú dané spotrebiteľské vzťahy posudzovať. V tomto smere treba poukázať aj na rozsudok Súdneho dvora EÚ,⁵³ v ktorom rozhodoval o zdržovacej kolektívnej žalobe podanej rakúskou spotrebiteľskou organizáciou proti spoločnosti Amazon EU so sídlom v Luxembursku, pričom Súdny dvor EÚ diferencoval uplatnenie nariadenia Rím II, ktoré sa v zmysle rozhodnutia Súdneho dvora EÚ má aplikovať na kolektívnu žalobu o zdržanie sa konania všeobecne, no nariadenie Rím I⁵⁴ sa uplatní už na konkrétne posúdenie dotknutej zmluvnej podmienky v spotrebiteľských zmluvách. Súdny dvor EÚ tu poukázal aj na svoje rozhodnutie vo veci *Henkel* a uviedol, že preventívna žaloba podaná združením na ochranu spotrebiteľov s cieľom dosiahnuť zákaz používania podmienok považovaných za neprijateľné zo strany podnikateľa v zmluvách uzatvorených s jednotlivcami sa týka nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti.⁵⁵ Súdny dvor EÚ teda poukázal na čl. 6 ods. 1 nariadenia Rím II⁵⁶ a uviedol, že krajinou, v ktorej dochádza k poškodzovaniu spotrebiteľov, je krajina, kde majú bydlisko spotrebiteľa, na ktorých

⁵¹ Bod 51 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 5. decembra 2013 vo veci C-413/12, *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*.

⁵² Čl. 4 v spojitosti s čl. 6 a bodom 21 recitálu Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II). Pozri Správu Komisie Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov. KOM (2012) 635, s. 7, a tiež KARSTEN, J. Study on the application of Directive 2009/22/EC on injunctions for the protection of consumers' interests (former Directive 98/27/EC). Final report, [online], 2011, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/consumers/enforcement/documents/study_on_injunctions_directive_final_report-18_12_2011_en.pdf.

⁵³ Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 28. júla 2016 vo veci C-191/15, *Verein für Konsumenteninformation proti Amazon*.

⁵⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady ES č. 593/2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I).

⁵⁵ Bod 38 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 28. júla 2016 vo veci C-191/15, *Verein für Konsumenteninformation proti Amazon EU*.

⁵⁶ Podľa čl. 6 ods. 1 nariadenia Rím II: „Mimozmluvný záväzok vyplývajúci z nekalej súťaže sa spravuje právnym poriadkom krajiny, kde došlo alebo by mohlo dôjsť k poškodeniu konkurenčných vzťahov alebo kolektívnych záujmov spotrebiteľov.“

podnikateľ zameriava svoju činnosť.⁵⁷ Naopak, údajné neprijateľné podmienky, ktorých sa týka žaloba o zdržanie sa konania podaná vo veci samej, majú v prejednávanej veci vo vzťahu k spotrebiteľom, na ktorých sa vzťahujú, povahu zmluvných záväzkov.⁵⁸ Uplatní sa teda čl. 6 nariadenia Rím I, ktorý vychádza z kritéria obvyklého pobytu spotrebiteľa. Súdny dvor EÚ v predmetnom rozsudku riešil tiež prípadnú neprijateľnosť zmluvnej podmienky, podľa ktorej spoločnosť Amazon EU vo všeobecných obchodných podmienkach ustanovila, že rozhodným právom je právo luxemburské, k čomu Súdny dvor EÚ uviedol, že neprijateľnosť takejto zmluvnej podmienky je daná, ak podnikateľ uvedie spotrebiteľa do omylu tým, že vytvorí dojem, že na zmluvu sa vzťahuje iba právo tohto členského štátu, a neinformuje ho o tom, že na základe v zmysle čl. 6 ods. 2 nariadenia Rím I má takisto k dispozícii ochranu, ktorú mu zaručujú imperatívne normy právneho poriadku, ktorý by sa uplatnil, keby neexistovala táto podmienka.

Súčasnú predpisovú európskeho sekundárneho práva *de lege lata* na určenie súdnej príslušnosti a rozhodného práva teda neobsahujú špeciálne ustanovenia v prípade kolektívnych žalôb v spotrebiteľských veciach s cezhraničným presahom.⁵⁹ V oznámení „Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu“⁶⁰ Komisia uvádza, že v prípade súdnej príslušnosti možno z hľadiska *de lege ferenda* pozorovať tri názorové prúdy. Podľa prvého z nich by v situáciách kolektívneho uplatňovania nárokov bol príslušný súd, v ktorého obvode má sídlo alebo domicil väčšina údajne poškodených osôb. V zmysle druhého názorového prúdu by bola daná príslušnosť súdu na základe sídla alebo domicilu žalovaného, pretože je ľahko identifikovateľná a zabezpečuje právnu istotu. Napokon v zmysle posledného názoru by sa v rámci Súdneho dvora EÚ mala vytvoriť osobitná súdna komora pre cezhraničné kolektívne uplatňovanie nárokov.⁶¹ Podľa nášho názoru je v oblasti určenia príslušnosti a rozhodného práva pri cezhraničných kolektívnych sporoch vhodné prijatie osobitnej úpravy, podľa ktorej by platila zásada jeden súd – jedno právo a kritérium určenia by bolo bydlisko väčšiny členov dotknutej skupiny.

Otázne je, či aj v prípadoch kolektívnych žalôb je stále odôvodnená ochrana slabšej strany, keď aktívne legitimovaný subjekt v týchto sporoch má byť minimálne rovnako dobre odborne vybavený ako žalovaný podnikateľ.⁶² Podľa nášho názoru áno, keďže aj aplikácia smernice o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov nám uka-

⁵⁷ Bod 43 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie *Verein für Konsumenteninformation proti Amazon EU*.

⁵⁸ Bod 50 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie *Verein für Konsumenteninformation proti Amazon EU*.

⁵⁹ STADLER, A.: Cross-border Problems. [online, cit. 8. 2. 2017]. Dostupné na internete: <http://www.collectivredress.org/collective-redress/cross-border-problems>.

⁶⁰ KOM (2013) 401.

⁶¹ Pokiaľ ide o možnosti *de lege ferenda*, pozri aj STRONG, S. I. Cross-Border Collective Redress in the European Union: Constitutional Rights in the Face of the Brussels I Regulation. In *Arizona State Law Journal*, vol. 45, 2013. [online], 2013, [cit. 8. 2. 2017]. Dostupné na internete: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1330909.

⁶² Pozri PAVEL, A. Hromadné žaloby ve spotřebitelských sporech - rychlejší a účinnější ochrana práv spotřebitelů? [online], 2014, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/hromadne-zaloby-ve-spotrebitelskych-sporech-rychlejsi-a-ucinnejsi-ochrana-prav-spotrebitelu>.

zuje, že aktívne legitimované osoby v kolektívnom procese nepovažujú za prínosnú a nevyužívajú možnosť žalovať na súdoch členského štátu podnikateľa, a teda takáto úprava by mohla značne negatívne vplývať na reálne využitie kolektívneho procesu, preto sa stotožňujeme s prvým názorovým prúdom uvedeným vyššie. Uvedené platí rovnako aj o otázke určenia rozhodného práva. Avšak Súdny dvor EÚ nevidí nerovnováhu pri žalobách na zdržanie sa konania medzi spotrebiteľskými organizáciami a podnikateľmi.⁶³ Súdny dvor EÚ v tomto smere riešil prípad (hoci nešlo o spor s cezhraničným prvkom), keď španielska spotrebiteľská organizácia tvrdila, že vysoká úroveň ochrany spotrebiteľa nie je zabezpečená v prípade, keď podľa španielskeho právneho poriadku je na konanie o zdravotnej kolektívnej žalobe miestne príslušný súd, v ktorého obvode má sídlo podnikateľ, a že ekonomická situácia jej nedovoľuje žalovať na súde podnikateľa. V tomto smere Súdny dvor EÚ uviedol, že pre španielsku spotrebiteľskú organizáciu nie je náročné podať žalobu na súde podnikateľa z dôvodu iných procesných pravidiel, ale pre ekonomickú situáciu tejto organizácie a nemožno tu uprednostniť prispôbovanie príslušnosti súdov osobitnej ekonomickej situácii niektorej zo strán konania.⁶⁴

6. Záver

Kolektívne mechanizmy v spotrebiteľských veciach môžu mať rôzne formy a od toho závisí aj úprava konkrétnych otázok konania o kolektívnej žalobe. V predloženom príspevku sme sa pokúsili zovšeobecniť a načrtnúť jednotlivé problematiky kolektívnych mechanizmov nápravy. V Slovenskej republike sa postupne zoznamujeme s niektorými formami kolektívnych mechanizmov nápravy, ako napríklad s ostatne prijatou úpravou konania o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach. Tiež možno vysloviť predpoklad, že ani Slovensko sa *pro futuro* nevyhne úprave kolektívneho procesu s možnosťou požadovania majetkových nárokov v prospech spotrebiteľov. Ide tu o zásadnú právnu úpravu, s ktorou sa spájajú otázky, ktoré zásadným spôsobom zasahujú do nášho právneho myslenia. Pokiaľ ide o financovanie kolektívnych žalôb, zastávame názor, že by nemalo byť prípustné financovanie treťou osobou, pri výpočte náhrady trov konania by sa malo vychádzať z tarifnej odmeny advokáta počítanej v závislosti od výšky výpočtového základu, pričom by malo byť zakázané dojednanie podielovej odmeny. Podľa nášho názoru smeruje úprava účinkov rozsudku v konaní o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach podľa § 306 Civilného sporového poriadku k možnosti iniciovať jeho výkon aj jednotlivými dotknutými spotrebiteľmi, a tiež k tomu, že sú ním viazaní aj iní podnikatelia, ktorí používajú rovnakú neprijateľnú zmluvnú podmienku, resp. rovnakú nekalú obchodnú praktiku, aká bola určená vo výroku rozsudku, hoci Exekučný poriadok nám v tejto súvislosti neposkytuje osobitné normy. V prípade cezhraničného presadzovania kolektívnych práv sa ako negatívum spôsobujúce právnu neistotu a neochotu

⁶³ Bod 50 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 5. decembra 2013 vo veci C-413/12, *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, ako aj bod 27 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 14. apríla 2016 v spojených veciach C-381/14 a C-385/14, *Sales Simúes*.

⁶⁴ Body 37 a 38 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie, *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*.

uplatňovať tieto mechanizmy cezhranične ukazuje chýbajúca konkrétna právna úprava, pokiaľ ide o určenie príslušných súdov a rozhodného práva.

Literatúra

Komentáre

- FEKETE, I. Občiansky zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. 2. vyd. Bratislava : Eurokódex, 2015, 816 s.
 FEKETE, I. Občiansky zákonník. Veľký komentár. 2. zväzok. 2. vyd. Bratislava : Eurokódex, 2015, 901 s.
 ŠTEVČEK, M. Občiansky zákonník I. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2015, 1586 s.

Články v časopisoch

- SMOLÍK, P. Hromadné žaloby: súčasnosť a výhľady českej právnej úpravy. Právni fórum, 2006, roč. 5, č. 11, 2006
 WINTEROVÁ, A. Hromadné žaloby (procesualistický pohľad). Bulletin advokacie, 2008, roč. 15, č. 10, 2008, s. 21 – 27

Články z online časopisov, štúdie

- BALARIN, J. – TICHÝ, L. Kolektívna ochrana procesných práv v ČR: sen či skutočnosť? (návrh právnej úpravy a jeho odôvodnení). [online], 2013, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/kolektivni-ochrana-procesnich-prav-v-cr-sen-ci-skutecnost-navrh-pravni-upravy-a-jeho-oduvodneni>>
 BINEVA, V. – GOLEMINOV, T. Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union – country report Bulgaria, [online], 2008, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/consumers/archive/redress_cons/bg-country-report-final.pdf>
 CIVIC CONSULTING, OXFORD ECONOMICS: Evaluation of the effectiveness and efficiency of collective redress mechanisms in the European Union. Final report. Part I: Main Report, [online], 2008, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/consumers/archive/redress_cons/finalreportevaluationstudypart1-final2008-11-26.pdf>
 CSACH, K. Keď dvaja robia to isté... [online], 2012, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <<http://www.lexforum.cz/417>>
 KARSTEN, J. Study on the application of Directive 2009/22/EC on injunctions for the protection of consumers' interests (former Directive 98/27/EC). Final report, [online], 2011, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/consumers/enforcement/documents/study_on_injunctions_directive_final_report-18_12_2011_en.pdf>
 PAVILLON, CH. Public interest litigation in the Netherlands: Recent developments in the collective enforcement of consumer rights, [online], 2014, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <<http://ssrn.com/abstract=2539505>>
 PAVEL, A. Hromadné žaloby ve spotřebitelských sporech – rychlejší a účinnější ochrana práv spotřebitelů? [online], 2014, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/hromadne-zaloby-ve-spotrebitelskych-sporech-rychlejsi-a-ucinnejsi-ochrana-prav-spotrebitelu>>
 SAFJAN, M. – GORYWODA, L. – JAŇCZUK, A. Taking Collective Interest of Consumers Seriously: A View from Poland. In EU Working Papers Law 2008/26. [online], 2008, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1330909>
 STRONG, S. I. Cross-Border Collective Redress in the European Union: Constitutional Rights in the Face of the Brussels I Regulation. In Arizona State Law Journal, vol. 45, 2013. [online], 2013, [cit. 8. 2. 2017]. Dostupné na internete: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1330909>

Rozhodnutia súdov

- Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 21. decembra 2016 vo veci C-119/15, *Biuro podróży Partner*
 Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 28. júla 2016 vo veci C-191/15, *Verein für Konsumenteninformation proti Amazon*

- Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 14. apríla 2016 v spojených veciach C-381/14 a C-385/14, *Sales Simués*
- Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 5. decembra 2013 vo veci C-413/12, *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*
- Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 1. októbra 2002 vo veci C-167/00, *VFK proti Henkel*
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu Poľskej republiky zo dňa 13. júla 2006, sp. zn. III SZP 3/2006
- Rozsudok Okresného súdu Bratislava II zo dňa 20. februára 2013, sp. zn. 15C/234/2012

Ďalšie zdroje

- BALARIN, J.; TICHÝ, L. Paragrafový návrh zákona o skupinovom občianskom súdnom řízení [online], 2013, [cit. 2. 12. 2016]. Dostupné na internete: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/kolektivni-ochrana-procesnich-prav-v-cr-sen-ci-skutecnost-navrh-pravni-upravy-a-jeho-oduv>>
- Dôvodová správa k zákonu č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
- Dôvodová správa k zákonu č. 132/2013 Z. z.
- Návrh Legislatívneho zámeru Spotrebiteľského zákonníka. [online], 2016, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/925>>
- Návrh Stratégie spotrebiteľskej politiky Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020 schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 502/2014, [online], 2014, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <<http://www.economy.gov.sk/strategie-spotrebiteľskej-politiky-slovenskej-republiky-na-roky-2014---2020/137628s>>
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu“. KOM (2013) 401
- Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov. KOM (2012) 635
- STADLER, A. Cross-border Problems. [online, cit. 8. 2. 2017]. Dostupné na internete: <<http://www.collective-redress.org/collective-redress/cross-border-problems>>
- Uznesenie Európskeho parlamentu z 2. februára 2012 o smerovaní k jednotnému európskemu prístupu v oblasti kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu. 2011/2089(INI)
- Vznesené pripomienky v rámci medzirezortného pripomienkového konania. [online], 2016, [cit. 3. 12. 2016]. Dostupné na internete: <<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2016/925>>

THEORETICAL REVIEW FOR ISSUES OF STATE AND LAW

CONTENTS

Articles

- B á r á n y, E.: Legal pluralism I. 205
- G a j d o š í k o v á, L.: Protection of the Social Rights in the Proceedings of the Constitutional Court of the Slovak Republik 218
- V o z á r, J. – L a p š a n s k ý, L.: Valid legal regulation of periodicals in the light of interventions of the legislator and court jurisprudence 226
- B e d n á r, D.: Comparison of cooperation between Czech and Slovak Republic with the International Criminal Court 252

Law and Consumer

- M a s l á k, M.: Collective actions in consumer cases – terra incognita in The Slovak Republic? The nature of the required claims, effects of decision, funding of collective actions, reimbursement of legal costs and cross-border cases – Part II. 268

Information

- K l u č k a, J.: Ethical rules of international courts and tribunals.....289

A Centenary of Právny obzor

- O v e č k o v á, O.: Právny obzor and the personality of JUDr. Cyril Bařinka 306

From Scientific Life

- Editorial staff of Právny obzor: The obituary of RNDr. Eva Majeská 309
- L a c l a v í k o v á, M. – Š v e c o v á, A.: Report from the international scientific conference „Days of Law“ 309

Reviews and Annotations

- K y s e l a, J. – O n d ř e j e k, P. et al.: A colossus on clay legs? About Transformations of the State and its roles (M. Káčer)..... 312
- K r o š l á k, D. et al.: Constitutional law (E. Korpáš – K. Kuklová) 316
- C s u k á s, A.: Church-rates and their legal life in Slovakia and Ruthenia. A bitter life of a priest whose bread will be baked from „lecticale“... (A. Švecová) 317
- L u k á č k a, P. – D u f a l o v á, L. – L e n h a r t o v á, K.: Liability for defects of a work (L. Cisko) 320
- M a c h, P. – V l a d á r, V. (eds.): Historia et interpretatio Digestorum seu Pandectarum. Proceeding from the 18th Conference of Legal Romanists of the Slovak Republic and the Czech Republic (M. Gregor)..... 322